

Jakow Rabinowicz – jego relacja była jedną z tych, które zmieniły getto

Późnym latem 1942 r. Rabinowiczowi udało się uciec z Treblinki, wrócić do Warszawy i opowiedzieć o tym, co widział w obozie zagłady. Rabin David Berman – specjalista ds. naukowych w MGW – przybliżył w swoim tekście jego postać.

Przełomowym momentem w dziejach getta warszawskiego były pierwsze relacje naocznych świadków z obozu zagłady w Treblince latem 1942 r. Początkowo zakładano, że Treblinka jest obozem pracy, jak podał szef Judenratu, **Adam Czerniaków**. Wraz z rozpoczęciem masowych deportacji w 1942 r. władze getta zapewniły osadzonych w nim Żydów, że są ponownie przesiedlani. Dopiero gdy wrócili pierwsi naoczni świadkowie, przekonano się o prawdziwej naturze Treblinki, co wywołało różne reakcje. Świadczenia te zostały opublikowane przez **dr Emanuela Ringelbluma**, przywódcy grupy Oneg Shabbes. Jednym z uciekinierów z Treblinki był **Jakow Rabinowicz**, o którym wspominają: **Ringelblum**, **Abraham Lewin** i **dr Hillel Seidman**.

Na zdjęciu Jakow Rabinowicz

Zdj. Going Forward, Peska Freidman, Mesorah Publications, Nowy Jork, 1994

My brother Yankel.

Jicchak Jakow Rabinowicz był synem chasydzkiego rabina z Parczewa, **Nossona Dawida**

Rabinowicza, potomka dynastii z Białej i Przysuchy. Urodził się około 1915 roku w Parczewie i wychował w mieście Siedlce, gdzie osiadł jego ojciec. Po jego śmierci w 1930 roku rodzina przeniosła się do Warszawy, do mieszkania przy ul. Gęsiej numer 7A. Wszystko wskazuje na to, że Jakow Rabinowicz uczył się w jesziwie Chachmei Lublin. Był w Warszawie podczas niemieckiego bombardowania i służył jako ochotnik w straży pożarnej. Mieszkanie rodzinne zostało później włączone do strefy getta. W pewnym momencie uciekł na terytorium sowieckie i nie wiadomo, kiedy wrócił do Warszawy.

Na zdjęciu Nosson Dawid Rabinowicz

Zdj. Going Forward, Peska Freidman, Mesorah Publications, Nowy Jork, 1994

Dr Hillel Seidman (The Warsaw Ghetto Diaries, s. 100, wrzesień 1942) twierdzi, że znał wcześniej Rabinowicza i że był on członkiem organizacji Haboneh. Pracował w warsztacie braci Landau przy ul. Gęsiej 30 i został zatrzymany podczas łapanek. Dokładna data jego schwytania jest kwestią spekulacji.

Rabinowicz został następnie wywieziony do Trebłinki, skąd udało mu się powrócić do Warszawy i szczegółowo opisać warunki panujące w wagonach na trasie do obozu i rzeczywistość obozową. Prawdopodobnie przebywał tam krótko, być może nawet tylko jeden dzień. Strażnicy przydzielili go do grupy zbierających ubrania i inne rzeczy ofiar. Chociaż osobiście nie był świadkiem procesu eksterminacji, został poinformowany przez innych więźniów o losie deportowanych i systemie zabijania. Uciekł, ukrywając się w stertach ubrań ładowanych do pociągów powracających do Warszawy. Wyskoczył z pociągu, gdy ten zbliżał się do stolicy i ukrył wśród chrześcijan do czasu, kiedy mógł wrócić do getta.

Hillel Seidman zapisał rozmowę z Rabinowiczem w dniu 2 września 1942 roku w swoim dzienniku, a Abraham Lewin, który pracował wraz z nim w warsztacie **braci Landau**, wspomina o nim w dwóch wpisach datowanych na 25 i 27 września, z których wynika, że Rabinowicz skontaktował się ze swoim kuzynem **Shie Rabinowiczem**, działaczem bundowskim i członkiem grupy Oneg Shabbes.

Świadczenie Rabinowicza i innych uciekinierów doprowadziło do opublikowania raportów i proklamacji wzywających ludność żydowską do zapoznania się z faktami dotyczącymi Trebłinki i niemieckimi planami wobec warszawskich Żydów. Zapoczątkowały one zmianę postaw Żydów w getcie, co ostatecznie doprowadziło do wybuchu powstania 19 kwietnia 1943 roku.

Los Rabinowicza pozostaje nieznany, chociaż **Michael Zylberberg** (Warsaw Diary, s. 79, 18 stycznia 1943) zanotował: "Przebywałem w towarzystwie Icchaka Gittermana... uczonego hebraisty o nazwisku Lewin i mężczyzny o nazwisku Rabinowicz, któremu udało się uciec z Trebłinki..." Jeżeli ten wpis odnosi się do tego samego Rabinowicza, to być może mieszkał on w Warszawie aż do chwili wybuchu powstania w getcie w kwietniu 1943 roku.

Źródła:

Archiwum Ringelbluma. AR II/298

The Warsaw Ghetto Diaries. Dr Hillel Seidman. Targum Press, 1997.

A Diary of the Warsaw Ghetto. Avraham Lewin

Who Will Write Our History. Samuel Kassow. Indiana University Press, 2007.

The Warsaw Diary of Adam Czerniakow. Yad Vashem, 1968.

Going Forward. Peska Freidman, Mesorah Publications, 1994.

Na zdj. u góry symboliczne pozostałości torów kolejowych w Treblince (Wikipedia, Little Savage)

David Berman – urodzony w Sydney w Australii. Po ukończeniu uczelni Gateshead Yeshiva w Wielkiej Brytanii i uzyskaniu ordynacji rabinackiej, przeprowadził się do Izraela, gdzie był wykładowcą m.in. w Sanz Talmudic Academy i zajmował się pogłębionymi studiami nad klasycznymi tekstami hebrajskiej literatury rabinicznej. Mieszka na stałe w Warszawie.

Autor: rabin David Berman

Data publikacji: 2019-09-27

Data wydruku: 2023-04-15 19:18

Źródło: <https://1943.pl/artukul/jakow-rabinowicz-jego-relacja-byla-jedna-z-tych-ktore-zmienily-getto/>